

РЕФОРМУВАННЯ ПОРЯДКУ НАДАННЯ ПОДАТКОВИХ ПІЛЬГ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМ ПІДПРИЄМСТВАМ УКРАЇНИ

Ігор Приходько, д.держ.упр., професор

В умовах активізації ринкового середовища стратегічний розвиток аграрного сектору економіки проявляється не тільки в прямій державній фінансовій підтримці сільськогосподарських товаровиробників, але й в особливих умовах оподаткування, адже ефективне ведення аграрного бізнесу є можливим лише за умови стабільності та прогнозованості податкового законодавства, що забезпечує можливість оптимального податкового навантаження [1, с. 76].

До впровадження податкових трансформацій непряма підтримка розвитку аграрного сектору економіки шляхом застосування спеціального податкового інструментарію здійснювалася за рахунок:

- спеціального режиму оподаткування доходів від сільськогосподарської діяльності (до 2015 року існував фіксований сільськогосподарський податок (ФСП), а з 2015 року діє єдиний податок (ЄП) четвертої групи);
- спеціального режиму справляння ПДВ у сфері сільського господарства, що передбачав залишення зобов'язань ПДВ, належних бюджету, в розпорядженні сільгосппідприємств, унаслідок чого зростала їх фінансова забезпеченість;
- спеціального режиму сплати ПДВ переробними підприємствами, що передбачав виплату останніми дотацій за рахунок сум ПДВ, належних бюджету, постачальникам м'ясної та молочної сировини (діяв до 2015 року);
- спеціального порядку оподаткування доходів від реалізації сільгосппродукції (включаючи продукцію первинної переробки) особистими селянськими господарствами, вирощеної на власних ділянках, розмір яких не перевищував визначені Земельним Кодексом України розміри;
- інших галузевих податкових пільг, зокрема звільнення від сплати земельного податку власників земельних часток (паїв) за умови передачі їх в оренду платникам єдиного податку четвертої групи;

– звільнення від оподаткування ПДВ операцій з постачання зернових культур (крім першого їх постачання сільгосп підприємствами-виробниками та підприємствами, які безпосередньо придбали такі зернові у сільгосп підприємств-виробників).

З 1 січня 2015 року вступила в дію нова податкова реформа, яка відобразила свій вплив також на аграрний сектор України.

Податкові пільги завжди були і залишаються об'єктом особливої уваги і зацікавленості платників, оскільки можливість їх застосування означає повне або часткове звільнення від оподаткування податками та зборами. Визначення податкової пільги передбачено ст. 30 ПКУ. Підставами для надання податкових пільг є особливості, що характеризують певну групу платників податків, вид їх діяльності, об'єкт оподаткування або характер та суспільне значення витрат, які ними здійснюються.

Щодо терміну використання, то платник податків вправі використовувати податкову пільгу з моменту виникнення відповідних підстав для її застосування і протягом усього строку її дії. Платник податків вправі відмовитися від використання податкової пільги чи зупинити її використання на один або декілька податкових періодів, якщо інше не передбачено ПКУ. Податкові пільги, не використані платником податків, не можуть бути перенесені на інші податкові періоди, зараховані в рахунок майбутніх платежів з податків та зборів або відшкодовані з бюджету. Податкові пільги, порядок та підстави їх надання встановлюються з урахуванням вимог законодавства України про захист економічної конкуренції виключно ПКУ, органами місцевого самоврядування, прийнятими відповідно до ПКУ.

Суми податку та збору, не сплачені суб'єктом господарювання до бюджету у зв'язку з отриманням податкових пільг, обліковуються таким суб'єктом – платником податків. Облік зазначених коштів ведеться в порядку, визначеному КМУ. Порядок обліку сум податків та зборів, не сплачених суб'єктом господарювання до бюджету у зв'язку з отриманням податкових пільг, затверджено постановою КМУ від 27.12.2010 р. № 1233 [2]. Контролюючі органи складають зведену інформацію про суми податкових пільг юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців та визначають втрати доходів бюджету внаслідок надання податкових пільг.

Контролюючі органи здійснюють контроль за правильністю надання та обліку податкових пільг, а також їх цільовим використанням за наявності законодавчого визначення напрямів використання (щодо умовних податкових пільг) та своєчасним поверненням коштів, не сплачених до бюджету внаслідок надання пільги, у разі її надання на поворотній основі. Податкові пільги, використані не за призначенням чи несвоєчасно повернуті, повертаються до відповідного бюджету з нарахуванням пені в розмірі 120 % річних облікової ставки НБУ. Передбачені законодавством пільги надаються залежно від об'єктів і суб'єктів оподаткування. Для деяких суб'єктів господарювання податкові пільги мають постійний характер, для інших, з метою стимулювання їх розвитку, – надаються на певний період часу.

В умовах дії Податкового Кодексу пільги надаються шляхом (наочно представлені на рисунку 1):

- податкового вирахування (знижки), що зменшує базу оподаткування до нарахування податку та збору;
- зменшення податкового зобов'язання після нарахування податку та збору;
- встановлення зниженої ставки та збору;
- звільняються від сплати податку та збору.

податкового вирахування (знижки), що зменшує базу оподаткування до нарахування податку та збору	зменшення податкового зобов'язання після нарахування податку та збору
Напрями надання пільг в умовах дії Податкового кодексу України	
встановлення зниженої ставки та збору	звільняються від сплати податку та збору

Рис. 1. Напрями надання пільг в умовах дії ПКУ

У зв'язку із поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19) у березні та квітні 2020 року урядом було прийнято низку законодавчих актів, які встановлюють пільги при оподаткуванні на час карантину. Отже, пільгове оподаткування – доволі поширений спосіб допомоги «звестися на ноги» певним секторам чи галузям економіки або пережити кризові часи.

Література:

1. Подаков Є. С. Сучасні аспекти оподаткування діяльності аграрних підприємств у 2019 році. Приазовський економічний вісник. 2019. № 2. С. 75–81.

2. Про затвердження Порядку обліку сум податків та зборів, не сплачених суб'єктом господарювання до бюджету у зв'язку з отриманням податкових пільг : Постанова від 27.12.2010 р. № 1233 : станом на 15 січ. 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1233-2010-п#Text> (дата звернення: 08.12.2021).